

Корецький Микола Христофорович

Професор, к.е.н., проректор з наукової роботи та перспективного розвитку

Гуманітарного університету

“Запорізький інститут державного та муніципального управління”

Государственное регулювання інноваційної діяльності в Україні

За переходу економіки України на інноваційну модель розвитку необхідно удосконалити систему правового забезпечення інноваційної діяльності в країні. Це дало б змогу не тільки скоротити всі затрати виробництва і домогтися збільшення прибутку, а й отримати власний новий інтелектуальний продукт.

Правове забезпечення системи інноваційної діяльності має ґрунтуватися на законодавчих і нормативних актах з різних напрямів розроблення, функціонування та розвитку цієї системи. Воно повинно здійснюватися за напрямами функціонування економіки країни (приватизації, розвитку підприємництва, податкової системи, фінансової та кредитної політики, зовнішньоекономічної діяльності тощо).

Зараз правове забезпечення інноваційної діяльності базується на Конституції України і складається з Концепції науково-технічного та інноваційного розвитку. Законів України “Про наукову і науково-технічну діяльність”, “Про пріоритетні напрямки розвитку науки і техніки”, “Про державне прогнозування і розробку програм економічного та соціального розвитку країни”, “Про інвестиційну діяльність”, “Про режим іноземного інвестування”, інших законів¹.

Важливе значення для розвитку інноваційної діяльності в Україні має прийняття Закону України “Про інноваційну діяльність”, підписаного Пре-

¹ Закон, України, Про основи державної політики у сфері науки і науково-технічної діяльності від 13 грудня 1991 року, № 1997-ХІІ, Закони України, Том 2, К., 1996, С. 441–453; Закон України, Про внесення змін до Закону України. Про основи державної політики у сфері науки і науково-економічної діяльності, від 1 грудня 1998 року. № 284-ХІУ, ВВР, 1999, № 2–3, С. 20; Закон України, Про внесення змін до Закону України. Про наукову та науково-технічну діяльність, Голос України, 16 травня 2002 р.; Концепція науково-технологічного та інноваційного розвитку України, Голос України, 1999, 3 серпня; Закон Украины, Об инвестиционной деятельности, Ведомости Верховной Рады Украины, 1991, № 47, С. 646.

зидентом України 4 липня 2002 року, який набрав чинності після його опублікування з 7 серпня 2002 року².

Кількість нормативних актів з правового забезпечення інноваційної діяльності України є більш-менш достатньою. Але їх не підкріплено фінансами, методиками та інформацією. У розроблених нормативних актах не проглядається системного підходу.

Слід зауважити, що законодавчі акти, пов'язані з нормативно-правовим регулюванням інноваційної діяльності, не узгоджені між собою і визначають загальні, найбільш принципи положення, проте не регламентують інноваційну діяльність як логічний та послідовний інноваційний процес, який спрямовано на прискорення економічного розвитку України.

Так, в Законі України “Про інноваційну діяльність” визначено такі особливості в оподаткуванні інноваційної діяльності:

1. Впродовж строку чинності свідоцтва про державну реєстрацію інноваційного проекту і за умови, що виконання проекту розпочато не пізніше вісімнадцяти місяців передання його державної реєстрації, оподаткування об'єктів інноваційної діяльності здійснюється у порядку, за яким 50 відсотків податку на додану вартість по операціях з продажу товарів (виконання робіт, надання послуг), пов'язаних з виконанням інноваційних проектів, і 50 відсотків податку на прибуток, одержаний від виконання цих проектів, залишаються у розпорядженні платника податків, зараховуються на його спеціальний рахунок! використовуються ним виключно на фінансування інноваційної, науково-технічної діяльності і розширення власних науково-технологічних і дослідно-експериментальних баз.

2. Визначене частиною першою цієї статті пільгове оподаткування реалізується за умови, що суб'єкт інноваційної діяльності про початок реалізації інноваційного проекту у місячний строк повідомляє відповідний орган Державної податкової адміністрації і по всіх господарських операціях, пов'язаних з виконанням інноваційного проекту, веде окремий бухгалтерський облік.

3. Кошти у розмірі 50 відсотків податку на додану вартість і податку на прибуток, що залишаються у розпорядженні платника податків згідно з положеннями частини першої цієї статті і не використані протягом строку пільгового оподаткування і дванадцяти місяців після нього, підлягають зарахуванню до Державного бюджету України.

У Законі України “Про оподаткування прибутку підприємств” в редакції від 22.05.1997р. вже діяла норма, згідно з якою прибуток, отриманий від продажу інноваційного продукту, оподатковується за ставкою 15% (тобто

² Закон України, Про інноваційну діяльність, Урядовий кур'єр, № 143, 7 серпня 2002 р.

50% діючої ставки 30%). Новий Закон відредагував це положення стосовно цільового використання залишившихся пільгових 50% податку на прибуток. Позитивним є розширення пільги щодо застосування не тільки до прибутку, отриманого від продажу інноваційного продукту, але й до інших видів прибутку, одержаного від виконання інноваційного проекту.

Крім того, інноваційним підприємствам дозволяється прискорена амортизація основних фондів і встановлюється щорічна двадцяти відсоткова норма прискореної амортизації основних фондів групи 3. При цьому амортизація основних фондів групи 3 проводиться до досягнення балансовою вартістю групи нульового значення.

Однак, згідно зі змінами до Закону України в редакції від 22 травні 1997 року № 283/97-ВР “Про оподаткування прибутку підприємств” № 349-IV від 24.12.2002 р. основні фонди підлягають розподілу на 4 групи. При цьому до третьої групи включають “інші основні фонди, що не входять до груп 1, 2, 4. Якщо прийняти до уваги, що до цих груп включено будівлі, споруди, автомобільний транспорт, офісне обладнання, ЕОМ та інші основні засоби, то практично не залишається основних фондів, до яких слід застосовувати прискорену амортизацію у розмірі 20%. А розрахунок амортизаційних відрахувань за балансовою (залишковою) вартістю основних фондів згідно Закону про прибуток взагалі зводить нанівець суть прискореної амортизації. При застосуванні такої формули балансова вартість групи взагалі не досягне нуля при тій умові, що вибуття основних фондів не відбудеться (яке ж вибуття, якщо ми плануємо використовувати нові засоби?).

Ми пропонуємо для сільськогосподарських підприємств застосувати податкову знижку від загальної суми інвестицій в активну частку нових основних виробничих фондів. До 40% витрат на придбання обладнання може списуватись за перший рік. При цьому такі витрати повністю слід відносити на валові витрати.

Визначено також, що інноваційні підприємства сплачують земельний податок за ставкою у розмірі 50 відсотків діючої ставки оподаткування.

Статус інноваційних підприємств згідно діючого законодавства мають інноваційні центри, технопарки, технополіси, інноваційні бізнес-інкубатори тощо. Це підприємство (об'єднання підприємств), що розробляє, виробляє і реалізує інноваційні продукти і (або) продукцію чи послуги, обсяг яких у грошовому вимірі перевищує 70 відсотків його загального обсягу продукції і (або) послуг. Такі обмеження взагалі не сприяють розвитку інноваційної діяльності в АПК. Зокрема, створення запропонованих нами агротехнополісів мають багато перешкод не тільки в своїй реєстрації, але й в організації на окремій території.

Митне регулювання інноваційної діяльності взагалі може не зачіпати агропромислове виробництво. Досить проблематичним буде віднесення до необхідних ресурсів тих, що потрібні для виконання пріоритетного інноваційного проекту, яким передбачається випуск інноваційного продукту, щодо якого буде прийнята постанова Кабінету Міністрів України про його особливу важливість.

Особливу увагу необхідно приділяти ролі інвестицій в інноваційному процесі. 1992 р. в Україні для фінансування інноваційної діяльності було створено на бюджетній основі Державний інноваційний фонд. З метою активізації інноваційної діяльності Постановою Кабінету Міністрів України цю організацію 2000 року було реорганізовано на Українську Державну інноваційну компанію³.

Головною метою цієї реорганізації є активізація інноваційної діяльності в Україні. При цьому кошти компанії складаються як з бюджетних асигнувань, так і з коштів, що надходять за рахунок господарської діяльності. Однак, на даний час, зібрані цією компанією кошти дуже незначні – 60 мільйонів гривень, що дозволяє впровадити тільки сімь-вісім інноваційних проектів середнього масштабу⁴.

За рахунок бюджетних коштів фінансуються ті напрямки інноваційної діяльності, які для приватного капіталу непривабливі через різноманітні фактори. До таких факторів можна віднести неприбутковість, значний термін окупності інвестицій, велике соціальне значення забезпечення зайнятості населення і створення нових робочих місць тощо. Інші напрямки інноваційної діяльності можуть фінансуватися за рахунок господарської діяльності.

В умовах реформування відносин власності і господарювання на селі перехід на інноваційну модель розвитку означає передовсім пошук нових фінансових джерел для активізації інноваційної діяльності. Для цього необхідно прийняти відповідні правові та економічні закони, встановити пільги, створити умови для залучення приватного капіталу, розвитку венчурного підприємництва.

У зв'язку з цим у даний час слід створити Інформаційно-аналітичний центр управління інвестиційними і комерційними ризиками (Центр керування ризиками). Основні напрямки діяльності Центру могли б бути такими: моніторинг політико-правових та економічних процесів, їх впливу

³ Постанова КМУ, Питання Української державної інноваційної компанії, від 15.06.2000 р. № 979, Питання Української державної інноваційної компанії. Офіційний вісник України, 2000, № 25, С. 1048.

⁴ А. Рожен, Бизнес-инкубаторы, технопарки или что-то еще?, Зеркало недели, 2002, 14 декабря 2002, С. 14.

на інвестиційну діяльність; комплексний аналіз об'єктів інвестування, їх податливість до політико-правових впливів та уразливість перед несприятливими економічними змінами; прогнозування різних ризиків; оцінка надійності потенційних партнерів для підприємницької діяльності на основі аналізу їх фінансового становища і ділової репутації; інформаційно-аналітичне забезпечення рішень з управління ризиками.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

- Закон. України, Про основи державної політики у сфері науки і науково-технічної діяльності, від 13 грудня 1991 року, № 1997-ХІІ, Закони України, Том 2, К., 1996.
- Закон України, Про внесення змін до Закону України. Про основи державної політики у сфері науки і науково-економічної діяльності від 1 грудня 1998 року, № 284-ХІУ, ВВР, 1999, – № 2-3.
- Закон України, Про внесення змін до Закону України. Про наукову та науково-технічну діяльність, Голос України, 16 травня 2002 р.
- Концепція науково-технологічного та інноваційного розвитку України, Голос України, 1999, – 3 серпня.
- Закон Украины, Об инвестиционной деятельности, Ведомости Верховной Рады Украины, 1991, № 47.
- Закон України, Про інноваційну діяльність, Урядовий кур'єр, № 143, 7 серпня 2002 р.
- Постанова КМУ, Питання Української державної інноваційної компанії від 15.06.2000 р. № 979, Питання Української державної інноваційної компанії. Офіційний вісник України, 2000, № 25.
- Рожен А., Бизнес-инкубаторы, технопарки или что-то еще?./ Зеркало недели, 2002, 14 декабря 2002.

State Regulation of the Innovative Activity in Ukraine

Summary

An analysis of the positions of the legislative acts, connected with the normative and legal regulation of the innovative activity in Ukraine is hold. The peculiarities in taxation of the innovative activity are determined. The improvement of the legislative base on the regulation of the innovative activity is offered. The role of the investments in the innovative process is determined and the ways of the activization of the innovative activity in Ukraine are indicated.